

N:o 252.

Af herr **D. Persson** i Tällberg m. fl., om ändring af 9 och 12 §§ riksdagsordningen.

Äfven om det påståendet, att rösträttsfrågan bör lösas snart, har blifvit både hänadt och förtolkad, innebär det dock en sådan sanning, att det bör kännas som en bjudande plikt för hvarje sann fosterlandsvän att söka bidraga till den frågans snara lösning. Men därvid framträder också lika starkt krafvet på att frågan blir löst på ett tillfredsställande sätt, så att alla rättmätiga kraf blifva tillgodosedda och att alla samhällsklasser kunna förstå och erfara, att det är en verklig reform.

De konservativa hafva ända in på senaste tiden ständigt motsatt sig hvarje än så blygsam reform på detta område. De ha varit mera begåfvade med ett fosterländskt sinnelag än politisk klokhet och blick för tidens kraf. De fosterländska fraserna ha fått träda i beslutsamhetens och handlingens ställe. Först på det yttersta i dessa dagar synas de, genom omständigheternas tvingande makt, kommit till insikt om frågans allvarliga vikt och innebörd.

Såväl härigenom, som genom det myckna talet om och sökandet efter garantier från den ena sidan, som ock från andra sidan genom för högt ställda kraf på reformens utsträckning har rösträttsfrågan förts ut på misstroendets dimmiga farvatten, där de olika partierna kryssa omkring frågan och, under ständiga kollideringar med hvarandra, nästan glömma sin egentliga uppgift: att söka föra frågan lyckligt i hamn.

Ursprungsbeteckning och partiintressen hafva också i hög grad skymt mångens eljest klara blick.

Frågan är dock af sådan vikt och djupt ingripande betydelse, att den bör föras ut ur partisynpunkternas och de egna småintressenas trånga sfär och lösningen sökas i förtroendets och tillmötesgåendets tecken.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 112 Häft. (N:o 252.) 1

Det nu af regeringen framlagda rösträttsförslaget torde, beträffande valrätt till Andra Kammaren, vara så långt gående som man för närvarande rimligen kan begära, då detsamma är grundadt på den allmänna rösträttens princip.

Förslaget upptager dock den proportionella valmetoden, för hvilken det stora flertalet af vårt folk ej hyser några vidare sympatier.

Ehuru vi ingalunda tro, att en proportionell valmetod i och för sig mera kan skydda de konservativa än frisinnade intressena eller tvärtom, så skulle vi dock helst önskat att få behålla majoritetsprincipen såsom hvilande på historisk grund. Därjämte har denna princip med alla sina svagheter dock den förtjänsten att vara enkel och lättfattlig.

Det måste sålunda först och främst pröfvas, om den reformering af den kommunala rösträtten och i följd däraf af Första Kammaren, som bjudes, kan gifva folket tillräcklig ersättning för det proportionella valsättets olägenheter.

Visserligen föreligga nu sådana förslag till begränsning af den kommunala rösträtten, att vägen till Första Kammarens dörr kan blifva så banad, att personer med något lägre förmögenhetsvillkor kunna föras fram till densamma, men om inträdesvillkoren blifva lika stränga som nu, kunna de svårligen komma öfver senatens höga tröskel.

Det måste därför från vår sida framställas såsom ett oeftergifligt villkor för ett bifall till den föreslagna reformen, att valbarhetscensus till Första Kammaren sänkes. Men det är icke nog därmed. Ty den reform vore af föga värde, som blott möjliggjorde *inträde* i Första Kammaren för personer med lägre förmögenhetsvillkor, om man icke på samma gång också tillsåge, att dessa finge någon ersättning, så att de kunde stanna där och odeladt ägna sin tid och sina krafter åt det dem anförtrödda värfvet.

Beträffande den af regeringen föreslagna valmetoden erkänna vi villigt, att densamma är betydligt enklare, i hvad på valmannens åtgärder ankommer, än de proportionella valmetoder, som förut förelagts Riksdagen. Men den nu föreliggande metoden lider dock af ett så betänkligt tekniskt fel beträffande de s. k. gemensamma kandidaterna, att vi anse det som en bjudande nödvändighet för det särskilda utskott, som har den förberedande behandlingen sig anförtrödd, att söka afhjälpa detta. Vidare har det icke utan fog anmärkts rörande parti-beteckning å valsedlarna, att, därest åt denna icke gifves någon officiell karaktär, oreda och villrådighet samt i följd däraf i viss mån oriktigt valresultat skulle kunna uppstå. Man kan nämligen antaga, att personer från skilda delar af en valkrets, hvilka i hufvudsak hafva

samma politiska uppfattning, t. ex. frisinnad, skulle kunna beteckna sina valsedlar med dels »liberal», dels »frisinnad» och dels med »radikal». Samma olägenhet skulle gifvetvis äfven komma att förefinnas för de konservativa, i det de skulle kunna råka ut för att beteckna sina valsedlar med dels »konservativ», dels »höger» och dels »moderat» o. s. v. Anförda förhållande öppnar jämväl möjligheter till »valknep».

Utan att tilltro oss att afgifva något formuleradt förslag till afhjälpan af sistberörda olägenhet, hafva vi dock tänkt oss som en utväg, att, då valsedlar med partibeteckning användas, dessa rörande sådan beteckning skulle vara officiellt fastställda. Den valsedel, som användes med annan än den officiellt fastställda beteckningen, skulle hänföras till den fria gruppens.

Den reformering af Första Kammaren, vi föreslå, kan nog förefalla vissa mera betänksamma personer såsom alltför långt gående och att kammarens karaktär i alltför hög grad därigenom skulle förändras. Vi tro dock, att man bör gå så långt, om reformen skall kunna uppbäras och vinna stöd af folkmeningen i landet, hvarförutan reformen ej kan blifva af bestående värde.

Det synes oss också endast vara en naturlig konsekvens till förverkligandet af följande föredragande departementschefens om en rätt syn på verkliga förhållandet vittnande uttalande till statsrådsprotokollet: »Har redan nu i kamrarne framträdtt en viss stämning till hinder för ett godt samarbete dem emellan, är det fara för, att efter rösträttsutvidgningen denna stämning skall leda till en hotande konflikt. I allt fall, när man genom rösträttsutvidgningen afser en förändring af Andra Kammarens sammansättning därhän, att, såsom rätt och billigt är, äfven de djupa leden inom folket skola få deltaga i det politiska lifvet, skall det vara klokt och för samhällets fortsatta utveckling nyttigt, om åtgärder samtidigt vidtagas till sådan ändring af grunderna för Första Kammarens sammansättning, som kan mera än hittills förläna äfven denna kammare karaktären att stå på folklig botten. Och de betydande svårigheter, som härvid möta och som uppenbarligen bidragit till att frågan om en reform i afseende å Första Kammarens bildande förut ställts i bakgrunden, böra i rösträttsfrågans nuvarande läge ej längre få tillbakahålla förverkligandet af en sådan reform.»

På grund af hvad sålunda anförts hemställa vi,

att Riksdagen måtte i sammanhang med Kungl. Maj:ts proposition n:o 28, jämte de grundlagsändringar, som i densamma föreslås, antaga såsom hvilande föl-

jande förändrade lydelse af §§ 9 och 12 riksdagsordningen:

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande fyratiotusen riksdaler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst två tusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, — — — — — frånträder han sin befattning.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt arfvode af ett tusen tvåhundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att — — — — — (== § 23) — — — — — riksdaler.
Den ledamot — — — — — arfvodet.

Åt särskilda utskottet n:o 1 öfverlämnas dels att verkställa nödiga redaktionsförändringar i de af oss formulerade paragrafer till ändring i riksdagsordningen och dels att i öfrigt utarbета erforderliga bestämmelser uti det samma proposition bifogade förslag till lag om val till Riksdagen för vinnande af de ändringar däri, som vi i motiveringen angifvit.

Stockholm den 15 april 1907.

D. Persson i Tallberg.

A. A. Eriksson.

Joh. Johansson.

Jöns Åkesson.

Karl Karlsson.